

...ایی‌هایی با محوریت زندگی پیامبران

...ه زبان کودکی

خندق مورد بررسی قرار می‌گیرد. در واقع این انیمیشن روایت متفاوتی از داستان زندگانی پیامبر اسلام است و همان‌طور که گفته شد، مهم‌ترین جنبه‌های این سریال استفاده از تکنیک سه‌بعدی است. در این پروژه از تکنیک سه‌بعدی و جلوه‌های ویژه استفاده شده که با درنظرگرفتن ویژگی‌های متمایز مورد نیاز برای این مجموعه سینمایی ـ تلویزیونی طراحی شده‌اند.

کوروش برزگر، فیلمنامه داستان را بر مبنای کتاب «فروغ ابدیت» تألیف جعفر سبحانی نوشته و حجت‌الاسلام مظفر سالاری با استفاده از مشاوره، کارشناسی تاریخی و معارفی حجت‌الاسلام محمدحسین فکور و حجت‌الاسلام مرتضی دانشمند آن را بازنویسی کرده‌اند. انیمیشن آخرین فرستاده که اولین حضور خود را در جشنواره کن تجربه کرد، با نام عربی «خاتم الرسل ـ خاتم الانبیاء» در جریان نهمین اجلاس اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های کشورهای اسلامی در شهر مشهد به عنوان یک انیمیشن برگزیده مورد تجلیل قرار گرفت. این انیمیشن همچنین توانست در سال ۹۴ با حضور در جشنواره «الغدیر» در شهر نجف در کشور عراق جایزه بهترین انیمیشن سه‌بعدی را دریافت کند.

قابی از فرماندهان مقدس

از دیگر انیمیشن‌های موفقی که تلویزیون برای تبیین زندگی بزرگان انجام داده‌است می‌توان به فرماندهان مقدس اشاره کرد. این مجموعه به کارگردانی امیرمحمد دهستانی و تهیه‌کنندگی مرکز پویانمایی صبا در ۲۳ قسمت تولید و پخش شد. هر قسمت از این مجموعه انیمیشن، به مدت زمان ۷۰ دقیقه و با تکنیک سه‌بعدی کامپیوتری تولید شده که تاکنون از شبکه‌های مختلف تلویزیونی روی آنتن رفته‌است.

مجموعه فرمانروایان مقدس از داستان‌های بلندی همچون حضرت سموئیل نبی، فرمانروایی طالوت، نبرد حضرت داوود با جالوت، فتح اورشلیم، نبرد حضرت داوود با آرامیان، حضرت سلیمان و ملکه صبا و فرجام حکومت حضرت سلیمان تشکیل شده که هر کدام را در یک یا چند قسمت به تولید رسانده بود. فیلمنامه این کار در دست رضا تقدسی و گروه طراحی آن، حامد شریفی و حمید قالیجاری بود.

کساوندی: انیمیشن ابزاری است که فانتزی خود را دارد؛ یعنی از رویا و ابزار خیال کمک می‌گیرد و نمی‌توانید با ابزار صورت خیال مطلب دینی را مطرح کنید؛ چون قرآن هم می‌گوید از داستان‌گویی در مورد این قضیه پرهیز کنید و اساطیر و افسانه را غلط می‌داند و می‌گوید حقایق را باید آن طور که ما می‌گوییم بگویید

طرح: سهراب فرد ـ جام جم

نگاه

چالش‌های تولید انیمیشن مذهبی

امیر کساوندی، کارگردان مجموعه انیمیشن یونس نبی و چشمان بیدار است که در گفت‌وگویش، به برخی چالش‌های ورود به حوزه مذهبی و نشان دادن شخصیت‌های دینی اشاره می‌کند. او در پاسخ به این پرسش که قصه‌های قرآنی و زندگی نامه ائمه چقدر می‌تواند به پویانمایی تبدیل شود و برای مخاطب مؤثر باشد، به جام جم می‌گوید: من یک سریال به نام یونس نبی در سال ۸۸ کار کردم. به طور کلی پیامبران از نظر داستان سرایی به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ پیامبرانی که در مجموعه کتب آسمانی وجه اشتراک دارند. مثل یونس که هم در تورات، هم در قرآن و هم در انجیل اسم‌شان با تلفظ‌های مختلف آمده است. بحثی که وجود دارد این است که آیا می‌توانیم چهره پیامبران را نشان دهیم یا خیر. مشکل از اینجا شروع می‌شود که نمی‌توانید به این قضیه ورود کنید و باید آن‌ها را از نماهایی بگیرید که صورتشان مشخص نباشد.

وی در ادامه می‌گوید: اگر مراسم‌های آیینی نباشد، اصلا شناختی از امام یا پیامبر در تصویرسازی نخواهیم داشت چون دیده‌ها باور می‌کنند؛ یعنی پنج حس است که مغز با آن در مورد کاراکتر ذهنیت ایجاد می‌کند. یکی از حس‌ها بینایی است و وقتی چیزی را نمی‌بینید چطور می‌خواهید باور کنید. این‌که نور یا یک نقطه نورانی بگذارند تأثیری نخواهد داشت. مسأله دوم درباره پیامبران داستان‌هایی است که به آنها نسبت داده می‌شود یا حقایقی که در کتب آسمانی در مورد‌شان گفته می‌شود؛ چون نگاهی که اسلام، قرآن و داستان‌های قرآنی به برخی پیامبران دارد، با پیامبرانی که اسم‌شان در انجیل برده شده و داستان‌هایی که در تورات گفته شده متفاوت است.

کساوندی تأکید می‌کند: مهم‌ترین چیزی که در مجموعه تلویزیونی وجود دارد پیرنگ شخصیت است و وقتی نتوانید صورت شخصیت را نشان دهید چطور پیرنگ‌هایش را جلو ببرید، کنش‌هایش را تعریف کنید، کجا می‌خواهید میمیک صورتش را ببینید و اثر شادی و غم را چطور در چهره نشان دهید.

این کارگردان در پاسخ به برخی محدودیت‌های موجود برای نشان دادن چهره معصومین و نحوه استفاده از جملاتی که از آنها در کتاب ذکر شده برای نشان دادن شخصیت‌شان، می‌گوید: شخصیت‌سازی سه زاویه برای خود تعریف می‌کند که یکی فرد با خودش است مثلا عرفان دعاها و راز و نیازهای شبانه امامان با خداوند و بحثی است که از درون تعریف می‌شود؛ بحثی وجود دارد بین خود شخصیت و محیط اجتماعی اطرافش که از خانواده شروع می‌شود؛ اینها برمی‌گردد به این‌که درباره تاریخ سیاسی اجتماعی دینی ما کم کار شده. اشاره کردن به حاشیه باید به قدری مبدأ آن موثق باشد که دچار اشتباه نشویم و حرف‌هایی نزنیم که عده‌ای از آنها سوءاستفاده کنند و به باد تمسخر بگیرند.

درباره مباحث تاریخی کمترین گفتار را در این دهه داشتیم. اگر قرار است با احساس بازی کنید انیمیشن نمی‌تواند کفاف دهد. انیمیشن ابزاری است که فانتزی خود را دارد؛ یعنی از رویا و ابزار خیال کمک می‌گیرد و نمی‌توانید با ابزار صورت خیال مطلب دینی را مطرح کنید؛ چون قرآن هم می‌گوید از داستان‌گویی در مورد این قضیه پرهیز کنید و اساطیر و افسانه را غلط می‌داند و می‌گوید حقایق را باید آن طور که ما می‌گوییم بگویید، یعنی سرگذشت و اگر بخواهیم در این ایام روی سرگذشت‌ها کار کنیم در آن صورت ممکن است. وی در خصوص شرایط پرداختن انیمیشن به شخصیت‌های بزرگ مذهبی و نحوه ورود به این مسأله هم عنوان می‌کند: اگر بتوانیم در قالب یک کار دینی رویاپردازی انیمیشن را قرار دهیم و درست جانمایی کنیم، باید حد سنی را در نظر بگیریم و برای بچه‌ها غیرمستقیم و برای نوجوانان و جوانان مستقیم آن را مطرح کنیم. کساوندی در خصوص کارهای بعدی خودش که با همین محوریت است هم عنوان می‌کند: کار بعدی من نگاه به کتاب نویسنده مسلمان غیر ایرانی و داستان یک موش کور است و درباره خدا بحث می‌کند و آن را برای انیمیشن اقتباس می‌کنم. نویسنده کتاب زحمت زیادی کشیده و ظرأفت اروپایی و نگاه دینی خود را با هم مخلوط کرده و یک کار خیلی خوب، ظریف و لطیف برای خردسال تهیه کرده است.

دیدگاه

سیمای درخشان انبیای الهی در پویانمایی‌های ایرانی

جبار آذین
منتقد و مدرس سینما و تلویزیون

از زمان ظهور پویانمایی در جهان سینما، سینما و در امتداد آن تلویزیون ایران هم کوشیده‌اند گرچه نه پرتعداد و مستمر، ولی از منظر مضمون و محتوا، قوی و پروپیمان، افزون بر جذب علاقه‌مندان و مخاطبان وطنی، در عرصه رقابت‌های بین‌المللی نیز حضور یافته و دیده و تحسین شوند. از بدو تولید انیمیشن در ایران تاکنون سینماگران بسیاری به هنرنمایی در این حوزه پرداخته و اغلب آثارشان، بیش از ساختار هنری از نظر موضوع‌ها و محتواهای انسانی و اخلاقی و دینی، مورد توجه قرار گرفته است. داستان‌ها، افسانه‌ها و رخدادها و شخصیت‌های تاریخی و ملی و مذهبی، مضامین اصلی تولیدات انیمیشن‌سازی در ایران بوده است. با آن‌که همت سازندگان تولیدات پویانمایی، سال‌ها ادامه داشت اما تولید فیلم‌های کوتاه و بلند آموزشی، کمبود سینماگران متخصص و خوش‌ذوق و دوستدار این نوع فیلم و سینما و نبود فرهنگ‌سازی هنری و اجتماعی لازم در این راستا و ایجاد علاقه‌مندی میان تماشاگران ایرانی با فیلم بلند پویانمایی، ضعف امکانات و کم‌توجهی مسئولان وقت سینمای سال‌های قبل از انقلاب، امکان تولید، حیات و قوام فیلم سینمایی پویانمایی در ایران را نداد تا آن‌که در سینما و تلویزیون جمهوری اسلامی، به موازات تحول نگاه‌ها و گرایش‌های انسانی و الهی و ضرورت بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های انیمیشن‌سازی در جهت تولید آثار سازنده و آگاهی‌بخش و آموزشی علمی و دینی و اجتماعی، فضا و امکانات برای زندگی پویانمایی در سینما و هنر کشور مهیا شد و توسعه فناوری و ساخت و ارائه آثار متنوع جهانی انیمیشن و جذب‌شدن هنرمندان مستعد و جوان کشور به این عرصه، بستر را جهت تولیدات انیمیشن بازکرد. به گونه‌ای که دردو دهه اخیرحرکتی پویا و بالنده با آثار مطرح را در ایران شاهد و ناظر هستیم. نکته مهم این که اکثر این انیمیشن‌ها از نظر سوژه و محتوا برمدار ارزش‌ها و آرمان‌ها و اعتقادات دینی و ملی ساخته شده و حاصل فعالیت خوب موسسه‌ها و سازمان‌ها و نهادهای پایبند به فرهنگ ایرانی و اسلامی‌اند و مضامین آنها اسلامی و انسانی و قرآنی و در مورد رویدادها و شخصیت‌های جهان اسلام است. در میان مراکز پرکار انیمیشن‌سازی کشور، مرکز پویانمایی صبا وابسته به رسانه ملی، سازمان‌های اوج، تبیان و... از سایرین مطرح‌تر و آثارشان تاثیرگذارتر است. گرچه تعداد کثیری از پویانمایی‌های مذهبی با پرداختن به زندگی انبیا و امامان معصوم(ع) درصدر تولیدات انیمیشن قرار دارند، ولی بیشتر آنها فیلم‌های کوتاه و نیمه‌بلند است و با وجود موفق بودن در بازگویی محتوا، لیکن قابلیت تبدیل به پویانمایی‌های سینمایی را داشته‌اند. آثاری چون؛ قصص قرآن، محمد آخرین پیامبر، صحرای کربلا، سگ اصحاب کهف، آیات زندگی، امام راصداکن، عدالت علی؛ علمدار کربلا، عاشوراییان، جنگ‌های پیامبر، مسجد جمکران، میزبان خورشید، تولدمنجی، امر به معروف و نهی از منکر، دیدار با امام زمان و سری انیمیشن‌های تولید مرکز صبا با نام «پیامبران» درباره انبیای الهی؛ آدم، ادریس، ابراهیم، نوح، صالح، ایوب، یوسف و سلیمان. با این همه چند فیلم سینمایی انیمیشن دینی جذاب و خوش‌پرداخت هم ساخته شده که از لحاظ محتوا، پژوهش و ساختار هنری خوب، علاوه برکسب رضایت مخاطبان و منتقدان داخلی با استقبال جهانی هم روبه‌رو شده‌اند؛ انیمیشن‌های سینمایی خورشید مصر، فهرست مقدس، فیلشاه، شاهزاده روم و... از این جمله‌اند. موفقیت‌های این آثار نشانگر توانایی‌های هنرمندان انیمیشن‌سازکشور، استقبال خوب مخاطب، توجه و وفاداری به فرهنگ و باورهای دینی ومذهبی جامعه و رشد و تکامل ساختاری و هنری آنها است. روند تولید پویانمایی دینی و قرآنی تا بدان جا گسترده است که برخی هنرمندان و موسسه‌ها به‌ویژه مرکز پویانمایی صبا اولویت خود را تولید انیمیشن‌های قرآنی و اسلامی قرار داده‌اند. پیشرفت و استقبال از پویانمایی‌های ایرانی و اسلامی امروز به جایی رسیده که به یمن نگاه و همت هنرمندان و متولیان مراکز پویانمایی کشور، خانواده‌ها و کودکان و بزرگسالان با اشتیاق به تماشای آنها می‌نشینند و برآموزه‌های انسانی و دینی و اجتماعی خود می‌افزایند. پویانمایی در ایران در مسیر رشد، ارتقا، سازندگی و افتخارآفرینی جریان دارد.

پنجره

مادرانه‌های مریم (س)

قصه‌های قرآنی پر است از درس‌ها و مثل‌ها. یکی از قصه‌هایی که در این میان برای تولید انیمیشن پیامبران استفاده شده، قصه حضرت مریم است. در این قسمت، روایت حضرت مریم، آزمون‌ها و صبوری‌های این حضرت به درستی به تصویر کشیده شده است و به زندگی و سختی‌هایی اشاره شده که حضرت مریم با آن مواجه می‌شود. بیان گیرا و تصاویر جذابی که در این قسمت به مخاطب ارائه شده، روایتی دلنشین را برایش رقم می‌زند. بخش مهمی که در روایت زندگی حضرت مریم انتخاب شده، قصه تولد حضرت مسیح(ع) است که مثل دیگر بخش‌های زندگی حضرت مریم، چالش‌های بسیاری داشته است. کنایه‌هایی که مردم به حضرت مریم برای تولد عیسی زدند و معجزاتی که خداوند برای مریم ارائه کرد، همگی درس‌های بسیاری برای مخاطبان کودک و نوجوان دارد. هرچند که معجزات خداوند مختص تولد حضرت مسیح نبود چراکه در قرآن چنین آمده‌است: «هر گاه زکریا در محراب او وارد می‌شد، نزد او روزی می‌یافت. گفت ای مریم این را از کجا آورده‌ای؟ گفت: این از نزد خداست، خداوند به هر کس که بخواهد بی‌حساب روزی می‌بخشد.»

برش

آتشی که بر ابراهیم سرد شد

انیمیشن «آتش سرد» داستان زندگی حضرت ابراهیم خلیل ا... را به تصویر کشانده است. این انیمیشن که در ادامه قسمت‌های مختلف انیمیشن پیامبران تولید و پخش شده، تلاش کرده تا روایتی متفاوت را برای گروه کودک و نوجوان به تصویر بکشاند. قصه حضرت ابراهیم (ع) با توجه به آزمون‌هایی که با آن روبه‌رو شده بود، سرشار از درس‌های صبر و قهرمانی برای کودکان و نوجوانان است و از این منظر باید گفت انتخاب درستی برای تولید انیمیشن بوده است. قصه حضرت ابراهیم به جایی می‌رسید که به فرمان نمرود، آن حضرت را زندانی می‌کردند و هیزم‌های بسیاری را برای در آتش‌افکندن حضرت ابراهیم فراهم کردند.

انگار می‌خواستند کینه‌های خود را به هیزمی تبدیل کنند و به تماشای سوختن حضرت بنشینند. طبق همان آیه‌هایی هم که در قرآن آمده، آتش بر ابراهیم سرد و گلستان شد تا مکر دشمنان و ایمان حضرت ابراهیم به درستی در محل آزمون قرار گیرد. حالا روایت این قصه در قسمت آتش سرد از مجموعه انیمیشن پیامبران، روایتی درست و مناسب کودکان و نوجوانان است تا از یک قصه تاریخی درس گرفته و سلوک پیامبران را بیاموزند.

سکانس

معجزه یک پیامبر

انیمیشن یکی از ابزارهای مستقیم فرهنگ‌سازی و ارائه الگو برای مخاطبان نوجوان است. در یکی از قسمت‌های مجموعه انیمیشن پیامبران، به زندگی حضرت صالح پرداخته می‌شود. در این بخش، مساله ناقله حضرت صالح به تصویر کشیده شده بود. شتری که به عنوان معجزه حضرت صالح از دل کوه بیرون آمد. بنا بر آیات قرآن، صالح از قومش خواسته بود شتر را نکشند؛ اما آنها شتر را کشتند و خداوند قوم ثمود را به دلیل نافرمانی عذاب کرد.

کیوآرکد را اسکن کنید